

ПРАКТИЧЕСКИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ПОДГОТОВКАТА И ОБУЧЕНИЕТО НА КАДРИТЕ ПО ФИНАНСОВ КОНТРОЛ ВЪВ ФРАНЦИЯ

гл. ас. д-р Надежда Цветкова

Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов
катедра „Контрол и анализ на стопанската дейност“
e-mail: tsvetkova@uni-svishtov.bg

PRACTICAL ASPECTS OF PREPARATION AND TRAINING OF PERSONEL FINANCIAL CONTROL IN FRANCE

Chief Assis. Prof. Nadezhda Tsvetkova, PhD

D. A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov
Department of Control and analysis of business
e-mail: tsvetkova@uni-svishtov.bg

***Анотация:** Контролът е управленска функция, която въздейства върху поведението на личността, на социалните структури, поради което много често той е определян като едно обществено отношение между обекта и субекта на контрол. Въпреки това субектът въздейства върху различни обекти на контрол на база проверки, инспекции, ревизии и одити. Всичко това дефинира връзката на контрола и контролните органи, които са призвани да проверяват и да контролират специфични явления и процеси. Това не е никак маловажно. А тяхната подготовка и обучение е в основата на правилната организация на всяка една контролна дейност, без която е невъзможен контролният процес.*

В тази връзка вниманието е насочено към изследване на възможностите за внедряване на специални интерактивни методи за обучение по контрол и анализ в български и чуждестранни висши училища на база разработен научен проект от Стопанска академия.

***Ключови думи:** кадри, финансов контрол, инспектор, електронно обучение, стажантски програми.*

JEL класификация: G28, G38.

***Abstract:** Control is a management function that influence the behavior of individuals, social structures, because very often it is defined as a public relations between subject and object of control. However, the subject affects different objects based controls, inspections, audits and audits. All this defines the relationship of control and supervisory bodies are called to check and control the various phenomena and processes. This is not at all trivial. And their preparation and training is the foundation of proper organization of each control activity without which it is impossible to control the process.*

In this regard, attention is directed to investigate the feasibility of introducing special interactive teaching methods for the control and analysis in Bulgarian and foreign universities on the basis of a research project of the Academy of Economics.

***Keywords:** personnel, financial control inspector, e-learning, internship programs.*

JEL класификация: G28, G38.

Човешкият потенциал е един от най-важните инструменти на всяка една наука. Този потенциал е специфичен. Още по-интересното е, че изграждането му е един сложен съзидателен процес, който зависи от различни фактори като цели, избор, възможности, вземане на решения, субективизъм и други. В същото време от съществено значение е как този човешки потенциал може да се обучава, може да работи и може би най-важното – да бъде атрактивен и полезен за работодателя.

От една страна това е правилният им подбор, а от друга – създаването на среда и условия за взаимен контрол и за точно изпълнение на поетите ангажименти на кадрите на работното им място. Именно в тази посока е разработеният проект от катедра „Контрол и анализ на стопанската дейност“ при Стопанска академия – Свищов по въпросите на кадрите и тяхната подготовка и обучение по финансов контрол и анализ.¹

Упражняването на контролната функция е право, но и отговорност и едно високоеморално съчетание на права и задължения, на доказване на професионализъм и умения за постигане на съвършенство в поведението на личности и системи.²

Става въпрос за финансови инспектори, данъчни инспектори, митнически инспектори, държавни одитори и други, които формират облика на съвременния контролния орган.³ Голяма част от тях са и държавни служители, което още повече изисква съблюдаването на допълнителни изисквания и правила при тяхната подготовка и обучение съгласно Закона за държавния служител.⁴

Резултатите от проведеното проучване опровергават хипотезата, че днес при съвременните условия не се залага на профилираната професионална подготовка. Напротив повечето ВУ у нас и в чужбина имат изградена стройна организация в тази посока. В някои от тях обаче липсват интерактивни методи за подготовката на кадрите в реална среда. На практика това, би помогнало на студента, би го ориентирало в бъдещата, нова среда и оттам вземането на ефективни, правилни и своевременни решения. Там където няма такава платформа, студентите не знаят изобщо „как да реагират“ ако попаднат при подобна среда и обстановка, тъй като при нея се залагат различни сценарии и сюжети, които позволяват на студента сам да вземе решение, тоест сам да избере възможния изход, а по-късно да разбере дали е правилен или не.

¹ Научният проект № ИПЗ – 2014 „Усъвършенстване на обучението по контрол и анализ чрез интерактивни модели за симулиране на реална практическа среда“ е двугодишен и обхваща 2014 и 2015 г. Проучват се най-често използваните и прилаганите съвременни методи за електронно обучение, както в български, така и в чуждестранни висши училища. Същото обхваща ВУ от Франция, Италия, Русия, Украйна, Албания и др. На основата на достиженията и анализите ще се търсят възможности за разработка на интерактивни методи, чрез които да се повиши качеството на обучението на кадрите по финансов контрол и анализ чрез симулиране на реална практическа среда. Една от целите на проекта е и постигане на пълно задоволяване на потребностите в практиката с конкурентноспособни финансово-контролни кадри. На този етап са реализирани повечето дейности и в тази част на разработката ще бъдат представени някои от проучените условия и критерии при подготовката и обучението в бакалавърско и магистърско обучение и по специално във висши училища във Франция.

² Вж. Динев, М. Контрол в социалното управление, Тракия-М, София, 1999 г., с. 12.

³ Тяхната дейност е строго регламентирана в различни нормативни актове, които са съществени за контролната дейност у нас. Вж. Закон за ДФИ, ДВ, бр. 33, 2006 г., посл. изм. бр. 14, 2015 г., Данъчно-осигурителен процесуален кодекс, (ДЮПК), ДВ, бр. 105, 2005 г., посл. изм. бр. 12, 2015 г., Закон за митниците, ДВ, бр. 15, 1998 г., посл. изм. бр. 98, 2014 г., Закон за Сметната палата, ДВ, бр. 109, 2001 г., посл. изм. бр. 98, 2010 г.

⁴ ДВ, бр. 67, 2006 г., посл. изм. бр. 14, 2015 г.

Идеята е, че чрез работата с тези съвременни интерактивни методи да се подготвят качествено и целесъобразно кадрите и така да изградят една успешна и модерна подготовка по контрол и анализ, която е много, много близка до практическата среда.

В тази научна разработка основният акцент ще бъде поставен върху анализиране на проучванията относно подготовката и обучението на финансовите кадри във Висши училища от Франция, касаещо бакалавърско и магистърско обучение. Проучените университети са UNIVERSITE DE BORDEAUX 4 и UNIVERSITE DE PARIS SORBONNE 1. Насоките на проучванията са свързани с програми, дисциплини, електронно обучение и организация на стажантските програми.

Университет в Бордо – UNIVERSITE DE BORDEAUX 4

Има бакалавърско обучение, свързано с контрола. Общо две специалности изучават контрол като задължителна дисциплина. Едната е „Мениджмънт“, другата – „Контрол, одит и счетоводство“. Тези специалности са към Факултет „Икономика и право“.

Оценяването е по *точкова система*, която е задължителна. Обучението е ориентирано към практиката, защото студентите се задължават да проучат практиката. Трябва да разработят казуси и сюжетни случки, при които да анализират ситуацията и да посочат как се провеждат процедурите. Това се оценява високо (максимум 20 точки).

Нямат специален софтуер за оценка на знанията.

Университета развива и магистратура по контрол. Обучението е организирано в две години. Приемът се извършва от *комисия*,⁵ която оценява качествата, професионалното направление и опита на кандидата. Става въпрос за свободно събеседване с комисията и анализиране на предоставените препоръки.

Сорбоната – UNIVERSITE DE PARIS SORBONNE 1

Тя разполага с отделни 14 университета. Всеки е специализиран в точно определена област.

В бакалавърско обучение не учат контрол и не разполагат с такава специалност.

В магистърско обучение – разполагат с една специалност „Одит, контрол и публичен мениджмънт“; Обучението се извършва в две години. Изискват се два завършени стажа по три месеца в публичния сектор. Основно се наблюдава обучението в практическа среда.

Има дисциплина по контрол, която се нарича „Финансов контрол и управление“. Тя е от задължителния блок. Има избираеми дисциплини, по избор на студента.

Оценяването на знанията е също по *точкова система*.

Изпитът е в устна и писмена форма пред **комисия**. Магистрите могат само един път да се явяват поправка (през м. ноември). Няма ликвидационна форма като в България. Ако не вземат поправката, на практика не продължават своето образование.

Нямат специален софтуер за оценка на знанията.

Магистратурите са профилирани по две специалности. А дисциплините, които са заложили да учат са следните:

- ❖ „Финансов контрол“.
- ❖ „Управление“.
- ❖ „Счетоводство в публичния сектор“.
- ❖ „Одит в публичния сектор“.
- ❖ „Финансова диагностика“.

⁵ При проучването се установи, че само в този университет кандидатстването включва събеседване с комисия, което е един нетрадиционен подход при оценяването на кандидатите.

Кандидатстването е сложно. Изискванията пред кандидата са много високи. Те трябва да притежават познания по: „Статистика”, „Право”, два чужди езика, които да владеят на високо ниво, да имат компютърна грамотност, две препоръки от водещ преподавател по специалността или професията, едната от която задължително да е от професор.

Магистърската програма има два заверени стажа от по 3 месеца в публичния сектор. Заеетостта е 90% от стаж. Следователно се фокусира върху практическите обучения при магистратурата. Това е в първата година. При втората година има възможност за избор на:

- ❖ стаж;
- ❖ дипломна работа.

Обучението по стажантските програми е платено. То се покрива от държавата и минимално те получават 800 евра.

Дипломната работа се разработва по конкретна тема и се определя научен ръководител. Ако се защити успешно на студентите се предлага да продължат с теорията като преподаватели.

Оценяването е много специфично чрез оценъчна система. Максималният брой точки, който може да събере един магистър е 20. За да преминеш напред са необходими минимум 10 точки. По важните предмети, тоест специалните от задължителния блок оценките, трябва да са над 13 или 14. А ако магистърът има амбиции за получаване на стипендия за успех, трябва минимум 14,5 точки.

Ако магистърът покрие 10 точки или е под 10 точки и това се случи по два от предметите за семестъра, му се отнема правото да се явява и отива на поправителна сесия.

В точковата система са определени изискванията за научните разработки, които трябва да изготви и покрие всеки един магистър.

По отношение на електронното обучение

ВУ работи по посока на електронното обучение на студента. Поради това всеки студент разполага със свой *он-лайн профил*. Този профил е част от сайта на института. Именно чрез него се контролират влизанията и работата в системата на студента.

По този начин се проследяват работните записи и това в каква степен от подготовката и обучението е той. Успоредно с това, магистърът е длъжен да подготвя и да показва:

- ❖ лекциите, които са изготвени от него, по предварително формулирана *тема*; те трябва да са по всеки един предмет и се залага на презентация. Задължително е планирането и подготовката на същата. Повечето лектори, държат на това изискване като по този начин оценяват комуникативните умения, даване на отговори пред реална аудитория по формулирани въпроси и др.

- ❖ материалите, които е успял да проучи, да анализира и на тази база да изведе изводи и обобщения;

- ❖ проучванията, които той сам и лично е направил в практиката, във фирми, дружества и корпорации. Студентът има възможност да избира съответната област или бранш, в която да извърши проучването. Тук няма поставени никакви ограничения пред него.

- ❖ сюжетните линии – става въпрос за разработване на реален пример на база, посочените по-горе критерии, но това може да бъде и *казус*.

Благодарение на електронното обучение, магистърът работи периодично и методично сам в системата. ВУ е въвело минимално изискване от минимум един път седмично да работи през профила си. Повечето обучаеми влизат много повече през седмичата, защото по този начин могат да си изпълнят изчерпателно изискванията и ще бъдат допуснати на следващо ниво от обучението.

Организацията на стажантската програма включва следните действия и процедури:

1) Задължително се формира *график* за всеки отделен ден от стажа. Той трябва да бъде одобрен или заверен. Стажът се контролира много стриктно, тъй като позволява на стажанта да работи в реална, практическа среда.

2) На стажанта е разрешено да работи максимално по 8 часа, при определени случаи и минимално от 6 часа. Всеки ден той се подписва в специален регистър, с което се удостоверява, че в действителност той е бил на определено му работно място, съобразно стажантската програма. Разработва и се предоставя работна характеристика, която разписва строго фиксирани работни операции според областта на стажа, фирмата и т.н. И тук контролната функция е от голямо значение, защото „по този начин могат да бъдат открити всички волни или неволни грешки и да се пристъпи към тяхното коригиране.“⁶

3) Прави се *инструктаж* от водещия на стажа, което позволява да се дефинират изискванията и условията при безопасен труд и работа. Стажът няма да започне без да се изпълни инструктажа.

4) В края на всеки работен ден се подписват присъствени списъци – на практика това е типова форма с поставените подписи по дати в нея.

5) Разработват се *задължения* на ръководителя на стажа. Това се прави от обекта, където се провежда същия. Практиката е периодично да се изпраща известие (съобщение) до висшето училище (ВУ). Възможно е това да се направи в края на стажа. Ръководителят на стажа задължително поставя **оценки** по точно определени критерии в типова форма, наречена „Отчет“ за всяка една изпълнена задача от стажанта. Успоредно с това се посочва и *становище* за изпълнението. Важно е да се отбележи, че има заложили критерии, по които става по-лесно оценяването на стажа. Някои от тези водещи *критерии* са:

- работа в екип, екипно поведение, възможности за избягване на конфронтация;
- работа с клиенти и контрагенти при работните процедури;
- работа с документи и други носители на информация, със специален софтуер;
- работа по научни проекти и достигане на определени резултати от тях – презентиране, защитаване на идеи и тези;

- умения и познания за работа с парични средства и валути.

6) Разработват се *задължения* на ВУ по отношение на стажа. В практически аспект това са мероприятията, които са свързани с:

- ❖ Предоставяне на своевременна информация за стажанта, неговата бъдеща професия, актуално състояние, придобити компетентности, професионални умения, курсове и модули. Заедно с това се изготвят справки и сведения, които да доказват посочените компетенции на стажанта.

⁶ Димитрова, П. Някои аспекти на счетоводството в банките и неговата роля за управлението //Международна конференция на БСУ, 2010 г., с.251

❖ Упражняване на контрол по време на стажа, който се реализира чрез **внезапни** проверки, които се извършват на мястото на стажа, без да има предварително уведомяване. Водещият преподавател осъществява фактическа проверка. Задължително разговаря с ръководителя на стажа или прекия отговорник на стажанта. Специфично е, че ако ръководителят не е удовлетворен от работата, уменията, усърдието и комуникацията, може да предприеме мерки по прекратяване на стажа. Това става еднолично и се обявява във ВУ. Така на практика съответният практикант не завърша и не продължава своето обучение по професията.

❖ Също така може да се направи наблюдение от друг лектор и др.

❖ Дефинират се процедури при неизпълнение на поставените задачи по стажантската програма относно упражнениия контрол от страна на ВУ, като се предписват и санкциониращи действия (относно отстраняването на стажанта).

В *заключение* би могло да се отбележи, че поставените акценти при научната разработка като проучване на програми, дисциплини, електронно обучение и стажантски програми, са само част от механизмите, които са в основата на устойчив образователен процес и модерно обучение, основано на нови знания и умения. Целесъобразно е да се засили практическата насоченост, а това е възможно и съвсем реално чрез внедряването на платформа за симулиране на реална практическа среда, която е и втората задача при разработения научен проект.

Литература:

1. Динев, М. Контрол в социалното управление, Тракия-М, София, 1999 г.
2. Димитрова, П. Някои аспекти на счетоводството в банките и неговата роля за управлението//Международна конференция на БСУ, 2010
3. Закон за Държавната финансова инспекция, ДВ, бр. 33, 2006 г., посл. изм. бр. 14, 2015 г.
4. Закон за Сметната палата, ДВ, бр. 109, 2001 г., посл. изм. бр. 98, 2010 г.
5. Закон за митниците, ДВ, бр. 15, 1998 г., посл. изм. бр. 98, 2014 г.,
6. Закон за държавния служител, ДВ, бр. 67, 2006 г., посл. изм. бр. 14, 2015 г.
7. ДОПК, ДВ, бр. 105, 2005 г., посл. изм. бр. 12, 2015 г.
8. Проект 2014 - ИПЗ при ИНИ на Стопанска академия „Усъвършенстване на обучението по контрол и анализ чрез интерактивни модели за симулиране на реална практическа среда”.